

Боровик Олег Васильович

доктор технічних наук, професор Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Рудик Олександр Юхимович

кандидат технічних наук, доцент кафедри зносостійкості та надійності машин Хмельницького національного університету, arudyk@rambler.ru

Дідух Олександр Вікторович

студент Хмельницького національного університету

ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС CAE/CAD-СИСТЕМ

CAE (computer-aided engineering – системи автоматизації інженерних розрахунків) — загальна назва для програм і програмних пакетів, призначених для вирішення різних інженерних задач: обчислень, аналізу і симуляції фізичних процесів [1]. CAE-системи — це різноманітні програмні продукти, які дозволяють за допомогою розрахункових методів (методи скінченних елементів, різниць, об'ємів) оцінити, як поведеться комп'ютерна модель виробу в реальних умовах експлуатації; допомагають переконатися у працездатності виробу без залучення великих витрат часу і засобів. Розрахункова частина пакетів найчастіше заснована на чисельних методах розв'язування диференціальних рівнянь.

Сучасні CAE-системи застосовуються спільно з CAD-системами (computer-aided design – комп'ютерна підтримка проектування – програми креслення), часто інтегруються в них. У цьому випадку виходять гібридні CAD/CAE-системи, наприклад, SolidWorks – 3D-система гібридного автоматизованого проектування (твердотільного й поверхневого), інженерного аналізу й підготовки виробництва виробів будь-якої складності й призначення. Додаток цієї програми (SolidWorks Simulation) використовує геометричну модель деталі SolidWorks для формування розрахункової моделі [2].

Інтеграція з SolidWorks дає можливість мінімізувати операції, зв'язані зі специфічними особливостями скінченно-елементної апроксимації (метод скінчених елементів – МСЕ, який в даний час є стандартом при розв'язуванні задач механіки твердого тіла за допомогою чисельних алгоритмів). Призначення граничних умов проводиться у прив'язці до геометричної моделі. Такими самими особливостями володіють і процедури представлення результатів.

Застосування SolidWorks у навчальному процесі розглянемо на прикладі проектування й розрахунку трансмісійної стійки, призначеної для підйому й переміщення вантажів при монтажі й демонтажі вузлів та агрегатів з автомобілів, установлених на оглядовій ямі, естакаді або піднімачі. У якості піднімального механізму використовується гвинтова передача, що зменшить вартість стійки й дозволить виготовити її в умовах станції технічного обслуговування.

Трансмісійна стійка складається з основи 1 (рис. 1), захвата 2 і домкрата 3 з гайкою 4. Захват з'єднаний з домкратом через підшипник для забезпечення їх відносного обертання.

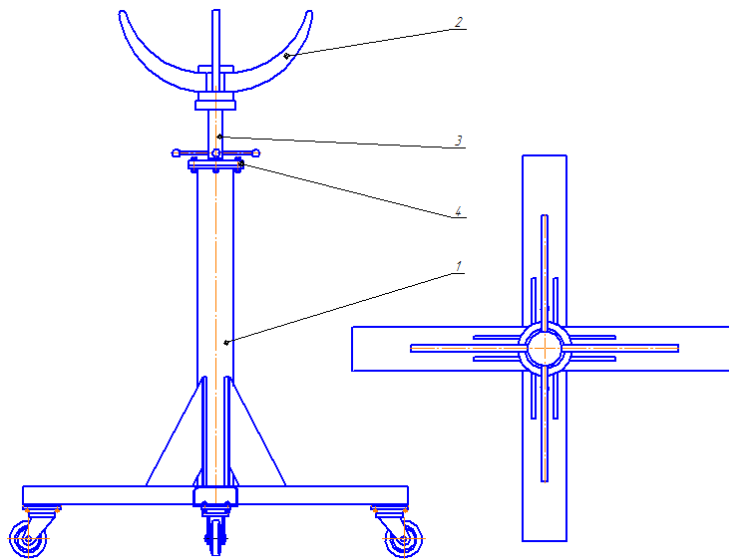

Рис. 1. Складальне креслення трансмісійної стійки для демонтажу агрегатів з автомобіля

Стійка може бути виготовленою в умовах СТО, її застосування дозволить зменшити трудомісткість розбірно-складальних робіт, підвищити зручність їх проведення й знизити травматизм. Проведемо, наприклад, за допомогою SolidWorks Simulation статичний аналіз основи (рис. 2, а) стійки.

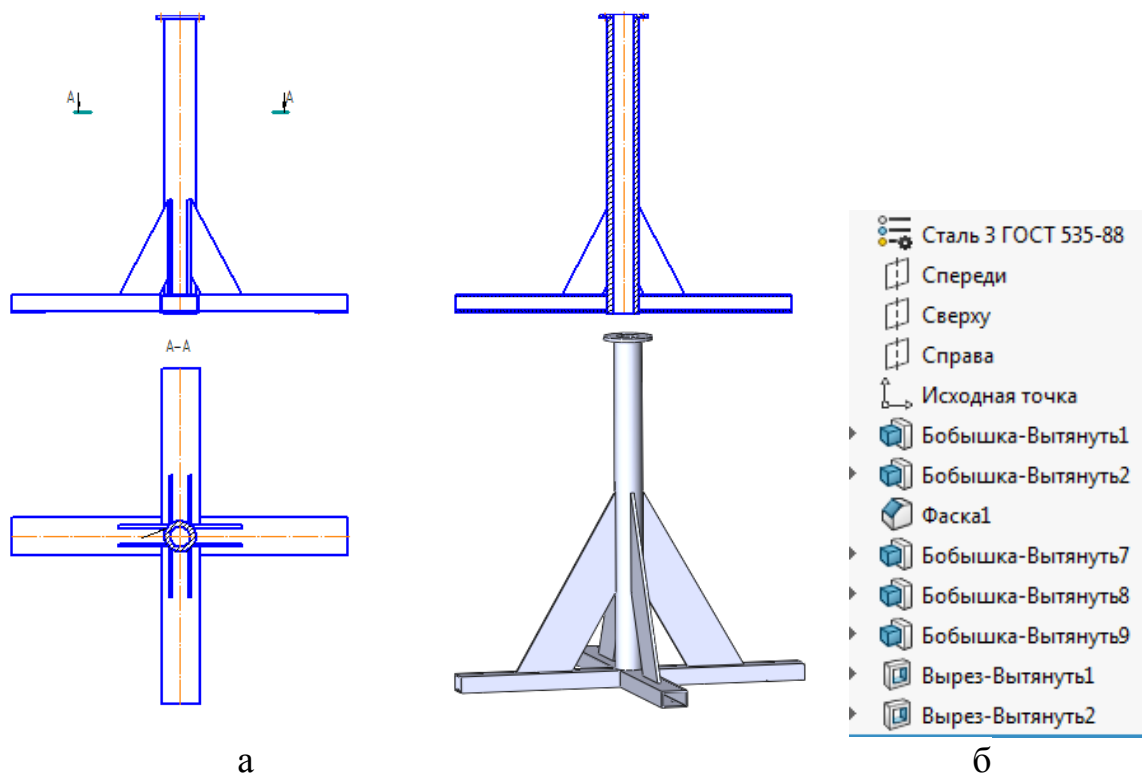
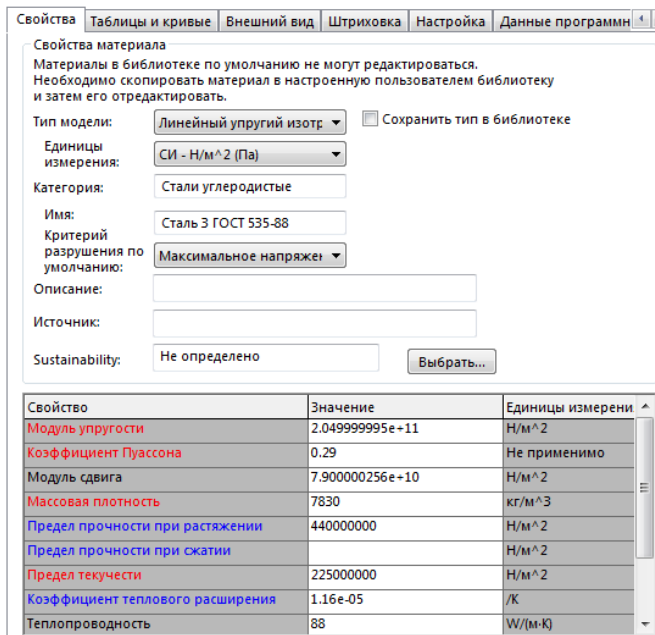
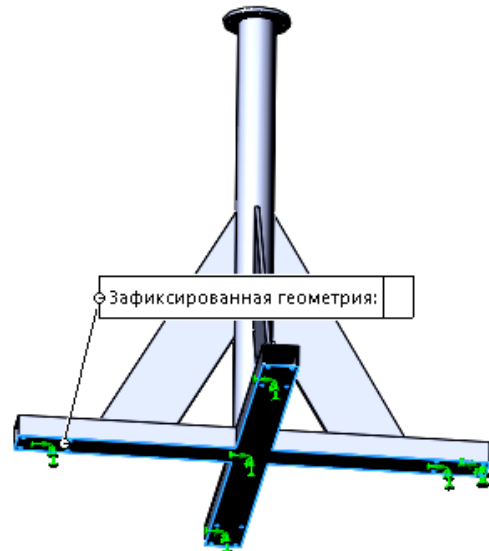

Рис. 2. Основа трансмісійної стійки

Процес починається зі створення у SolidWorks геометричної моделі стійки (рис. 2, б). Наступний етап – вибір її матеріалу (сталь Ст.3 ГОСТ 535-88) з бібліотеки SolidWorks (рис. 3, а). Для проведення статичного аналізу проведено закріплення моделі (рис. 3, б) та прикладення навантаження (рис. 4).

а

б

Рис. 3. Вибір матеріалу стійки та закріплення моделі

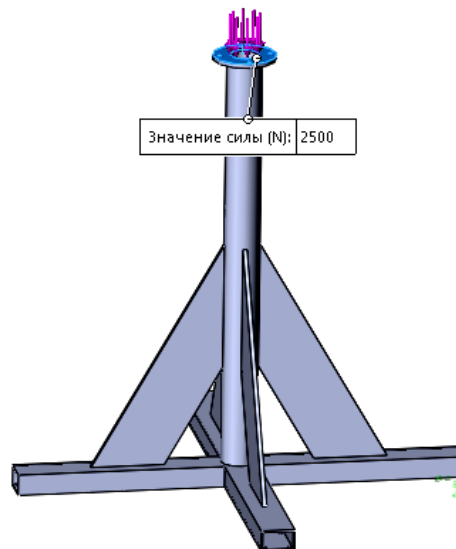

Рис. 4. Прикладення навантаження до стійки

Потім програма ділить модель на маленькі частини простої форми (елементи), з'єднані у спільних точках (вузлах): програма аналізу скінченних елементів розглядає модель як мережу дискретних зв'язаних між собою елементів (сітку). МСЕ прогнозує поведінку моделі за допомогою зіставлення інформації, одержаної від усіх елементів, з яких складається модель (параметри сітки відображені на рис. 5).

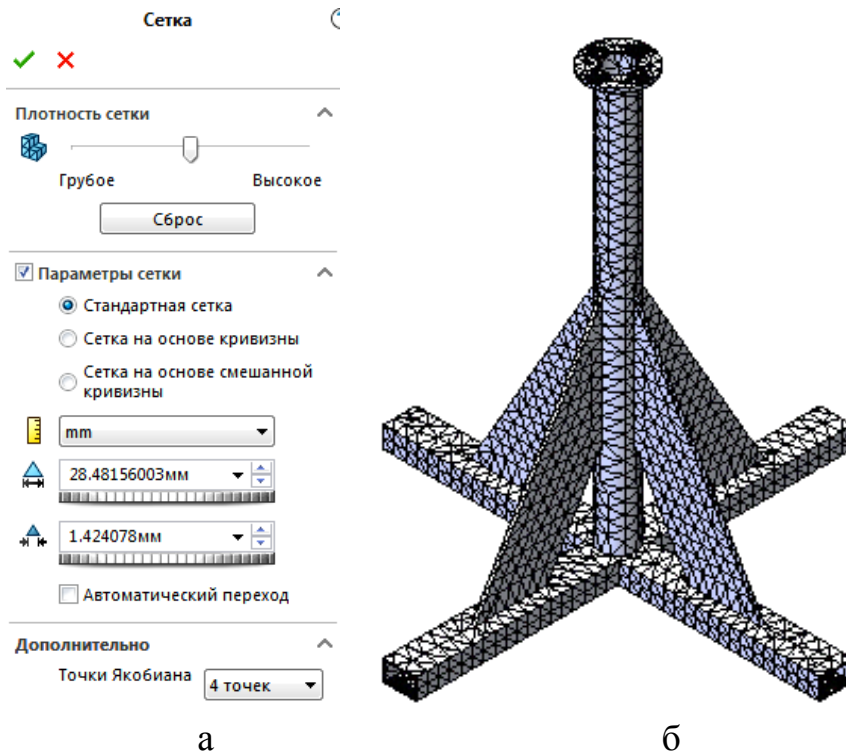

Рис. 5. Параметры скінченно-елементної сітки стійки та її відображення на твердому тілі

Результати розрахунків зображаються у вигляді кольорового градієнта, який показує зміною кольору розподіл розрахованих параметрів: напружень von Mises у моделі (рис. 6, а), її переміщень URES (рис. 6, б), деформації, запасу міцності. Встановлено, що для стійки максимальні вузлові напруження, переміщення й еквівалентна деформація складають 5,961 МПа, 0,007627 мм і 0,00001801, тобто не перевищують допустимих значень. При цьому мінімальний коефіцієнт запасу міцності FOS становить 37,75, тобто набагато більший допустимого ($n_{don} = 1,5$).

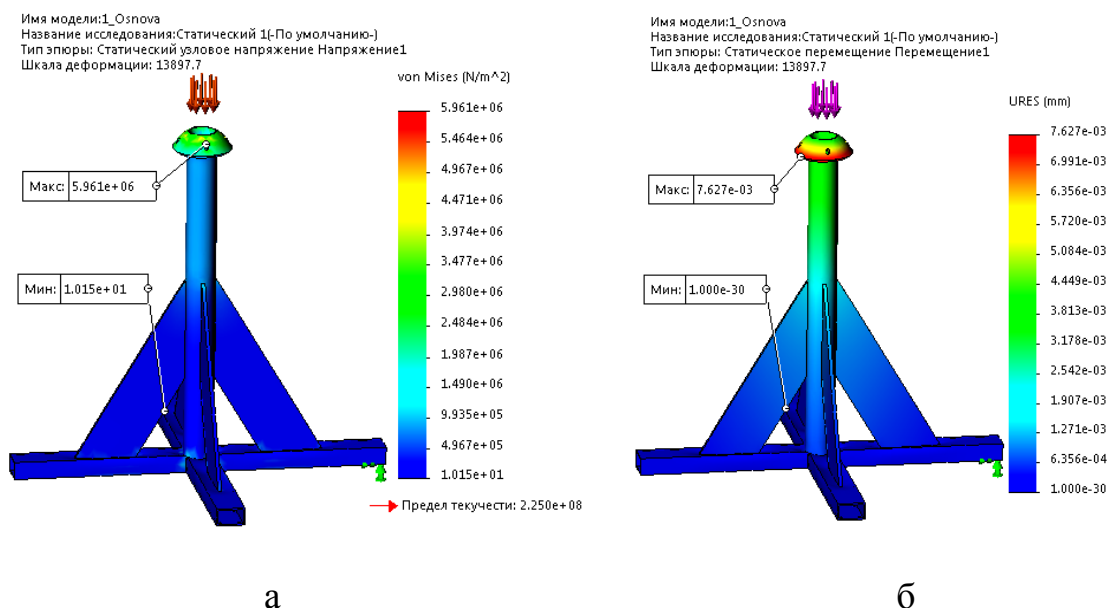

Рис. 6. Контурні графіки сумарних напружень (а) і переміщень (б)

Провести аналогічні розрахунки методами прикладної механіки (теоретична механіка, опір матеріалів, деталі машин) практично неможливо, враховуючи складну геометричну форму стійки.

Таким чином, впровадження у навчальний процес сучасних комп'ютерних засобів моделювання та аналізу, зокрема CAD/CAE пакету для 3D-моделювання інженерних задач SolidWorks, сприяє спрощенню наукових розрахунків і значній економії часу на їх проведення.

Список використаних джерел

1. Computer-aided engineering [Електронний ресурс]. – Режим доступу: А.Д. https://ru.wikipedia.org/wiki/Computer-aided_engineering

2. Рудик О. Ю. Викладання технічних дисциплін у військових навчальних закладах з використанням CAE/CAD систем / О. Ю. Рудик, І. В. Янковський // Матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи» / укл. Н. В. Кононец, В. О. Балюк. – Полтава: АКУП ПДАА, 2016. – С. 262-267.